

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Institutt for psykologi – Det helsevitenskapelige fakultetet

Forholdet mellom aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling etter et overgrep

The relationship between rape myth acceptance and blame attribution after an assault

Maria Olsen og Kristine Skogen Revang

Hovedoppgave i profesjonsstudiet i psykologi - vår 2019

Veileder: Frank Siebler

Forord

Vi tok kontakt med Frank Siebler i forbindelse med vår hovedoppgave i PSY-2901 ved Universitetet i Tromsø. Siebler informerte oss om flere pågående forskningsprosjekt som vi kunne ta del i. Særlig interessant fant vi prosjektet som omhandlet holdninger knyttet til voldtekt, og hvordan aktivering av holdningene kan påvirke skyldfordeling. Innledningsvis hadde vi flere møter hvor vi drøftet problemstilling og fremgangsmåte, og vi fikk foreslått å lese noen artikler som omhandlet dette tema. De foreslåtte artiklene vi fikk var spennende, og nyttige i forbindelse med videre litteratursøk som vi gjennomførte. Selv om problemstilling og metode er utarbeidet av Siebler, ga det stort læringsutbytte med møtene hvor vi drøftet og idémyldret rundt dette. Vi gjennomførte datainnsamlingen, mens dataanalysene ble gjennomført sammen med Siebler under en veiledningstime. Arbeidsfordelingen mellom oss har vært lik, og vi har begge bidratt til alle delene av oppgaven.

Det har vært en lærerik og spennende prosess, hvor vi gjennom gode drøftinger og grundige tilbakemeldinger fra Siebler har utviklet vår kunnskap om å gjennomføre empirisk undersøkelse. Vi vil takke veileder Frank Siebler for grundige tilbakemeldinger og god oppfølging i denne prosessen.

Abstrakt

Formålet til denne studien var å undersøke sammenhengen mellom aksept av voldtektsmyter (Rape Myth Acceptance, RMA) og hvordan man fordeler skyld mellom offer og overgriper i fiktive overgrepsscenario. For å måle aksept av voldtektsmyter brukte vi “Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression (AMMSA)”, utviklet av Gerger, Kley, Bohner og Siebler (2007), oversatt og validert til norsk av Jakobsen (2016). En revidert utgave av Bendixen, Henriksen og Nøstdahls (2014) scenarioer ble brukt for å undersøke skyldfordeling. 69 mannlige studenter ved UiT og Nord Universitet deltok i studien, hvor vi målte RMA hos deltakerne og undersøkte hvordan de fordelte skyld mellom offer og overgriper etter et overgrepsscenario. Rekkefølgen i hva som ble undersøkt først/sist ble manipulert, for å undersøke den kausale sammenhengen mellom RMA og skyldfordeling. Deltakerne ble tilfeldig fordelt i disse betingelsene. Denne studien bekrefter resultatene fra tidligere forskning, som viser at dersom man har høy aksept av voldtektsmyter tillegger man mindre skyld på overgriperen og mer skyld på offeret enn dersom man har lav aksept av voldtektsmyter. Mønsteret var noe mer uttalt når holdningene var aktivert før (fremfor etter) skyldfordelingen; men forskjeller var imidlertid ikke statistisk signifikant.

Innledning

Voldtekt (som et samfunnsproblem)

Voldtekt er et samfunnsproblem, og defineres av norsk straffelov §291 som “seksuell omgang ved vold eller truende atferd, seksuell omgang med noen som er bevisstløse eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen eller at man ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen eller utføre tilsvarende handling med seg selv” (Straffeloven, 2009, §291).

Det fremkommer i en rapport fra Kripos (2017) at det fra 2015 oppsto en økning i antall anmeldelser: 12 prosent økning fra 2014 til 2015 og 23 prosent fra 2015 til 2016. Antall anmeldte voldtekter ser ut til å ha stabilisert seg i 2017, på omtrent samme høye nivå som i 2016. I 2015 var det 1408 anmeldte voldtektssaker, mens i 2017 steg tallet til 1968. Så mye som 97,6 prosent av de anmeldte overgrepene ble begått av menn (Kripos, 2017). I 2017 utgjør festrelaterte voldtekter 44 prosent av de kategoriserte voldtektsanmeldelsene. Voldtekt i forbindelse med fest, ofte med høyt alkoholkonsum synes fortsatt å være et betydelig problem i det norske samfunnet. Statistikken til Kripos (2017) viser kun til anmeldte saker, og det er nærliggende å tro at det finnes store mørketall. Man kan derfor ikke være sikker på hvor godt disse tallene faktisk reflekterer situasjonen i Norge.

Voldtekt kan ha alvorlige konsekvenser for den som blir rammet og for de pårørende. Voldtektsoffer har økt sannsynlighet for å utvikle post-traumatisk stresslidelse (PTSD), depresjon, angst (Yuan, Koss & Stone, 2006), seksuell dysfunksjon (Postma, Bicanic, Vaart, & Laan, 2013), vansker med sosial tilpasning (Hayes, Lorenz, & Benn, 2013) og negative effekter på selvbilde (Perilloux, Duntley, & Buss, 2012) og helse (Zinzow et. al,

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

2012). Voldtekt er noe som rammer den utsatte, pårørende og samfunnet og det er derfor ønskelig å redusere prevalensen av voldtekter.

Voldtektsmyter

Forskning peker på at stigmatiserende voldtektstøttende oppfatninger som fraråder ofre å anmelde voldtekt kan bidra til underrapportering av voldtekt (Schwendinger & Schwendinger, 1974). Begrepet voldtektsmyter ble introdusert på begynnelsen av 70-tallet. Oppfatninger som blant annet at kvinner ikke kunne bli voldtatt fordi det var umulig å gjennomføre et samleie hvis kvinnen var motvillig (Schwendinger & Schwendinger, 1974) ble da beskrevet som en voldtektsmyte. Siden da har det blitt foreslått flere ulike definisjoner på voldtektsmyter. Martha R. Burt (1980) definerte voldtektsmyter som en fordomsfull, stereotypisk og feilaktig antakelse omhandlende voldtekt, voldtektsoffer og overgripere (Burt, 1980). Lonsway & Fitzgerald (1994) definerer aksept for voldtektsmyter som holdninger og oppfatninger som gjennomgående er feilaktige, men som er allestedsnærværende og hvis funksjon er å benekte og rettfærdiggjøre mannlig seksuell aggresjon mot kvinner (oversettelse av Bendixen, Henriksen og Nøstdahl, 2014). Gerger et al (2007) påpeker to aspekter med denne definisjonen som er problematisk; det er ofte vanskelig eller umulig å avgjøre om en gitt voldtektsmyte oppfylder kriteriet om å være feilaktig/falsk, enten da den kan være immun mot empirisk falsifisering eller fordi den er normativ av natur. Definisjonen karakteriserer også at voldtektsmyter skal være allestedsnærværende, som innebærer at når en gitt oppfatning som på et tidspunkt blir delt av mange vil miste sin status som voldtektsmyte hvis færre mennesker over tid deler denne oppfatningen. På bakgrunn av disse problemene foreslo Gerger et. al. (2007, s. 423) følgende definisjon: «voldtektsmyter er beskrivende eller normative holdninger om voldtekt (om årsak, kontekst, konsekvenser, gjerningspersoner,

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

offer og deres interaksjon) hvis funksjon er å benekte, bagatellisere og rettfærdiggjøre mannlig seksuell aggresjon mot kvinner» (vår oversettelse). Voldtektsmyter har en tendens til å legge skylden for at en voldtekt skjer på offeret (kvinner fremprovoserer voldtekt gjennom sitt utseende eller atferd), frikjenne gjerningsmannen (menn kan ikke kontrollere sine seksuelle drifter) og fornekte eller bagatellisere volden som oppstår under en voldtekt (en kvinne som blir voldtatt kan liksågodt slappe av og nyte det) (Bohner, Siebler & Schmelcher, 2006).

Aksept av voldtektsmyter kan fasilitere seksuell aggresjon på individnivå ved å tillate menn å slå av sosiale hemninger mot å utføre seksuell vold mot kvinner. Høyere nivå av aksept av voldtektsmyter korrelerer med økt sannsynlighet for seksuell aggresjon (Basow & Minieri, 2011) og kan også føre til underrapportering av seksuelle overgrep (Heath, Lynch, Fritch & Wong, 2013). Det er derfor viktig å fastslå omfanget av voldtektsmyter, for å kunne redusere aksept av voldtektsmyter. I løpet av de siste tiårene har flere studier undersøkt holdninger til voldtekt i USA (Burt, 1980; Payne, Lonsway, & Fitzgerald, 1999). Det er også gjennomført studier som sammenligner aksept av voldtektsmyter i ulike land, som Storbritannia og India (Barn & Powers, 2018). Russell og Hand (2017) viste at menn er mer tilbøyelig til å ha aksept for voldtektsmyter enn kvinner, og at aksept av voldtektsmyter er korrelert med å fordele skyld til offer etter et overgrep.

Måling av voldtektsmyter

Det er blitt utformet flere skalaer for å måle aksept av voldtektsmyter (RMA) (review; se Bohner, 1998; Lonsway & Fitzgerald, 1994). Burt utformet en skala i 1980 for å undersøke aksept av voldtektsmyter som inneholdt 19 items og en 7-punkts likertskala som rangerte svarene fra «veldig enig» til «veldig uenig», noe som ga høy intern konsistens, $\alpha = .87$.

Skalaen utformet av Burt (1980) ble basert på graden av aksept av interpersonlig vold og aksept av kjønnsrollestereotyper. Lonsway og Fitzgerald (1994) presenterte The Illinois Rape

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Myth Acceptance Scale som et alternativ til dette i 1999. Denne skalaen måler både generell voldtektsmyte-faktor og 7 andre underkategorier av voldtektsmyter: “hun ba om det”, “det var ikke egentlig voldtekt”, “han mente det ikke”, “hun ville det”, “hun løy”, “voldtekt er en triviell hendelse” og “voldtekt er en avvikende hendelse” (vår oversettelse). Disse ble opprettet gjennom en faktoranalyse av et stort utvalg med voldtektsmyte-items. McMahon og Farmer utarbeidet i 2011 en oppdatert versjon av The Illinois Rape Myth Acceptance Scale. Den oppdaterte skalaen inneholder oppdatert, relevant språk i forhold til college-studenter, med fokus på skyldfordeling på offer og å oppdage mer subtile voldtektsmyter. De beholdte 4 subskalaer (“hun ba om det”, “det var ikke egentlig voldtekt”, “han mente det ikke” og “hun løy”), og eliminerte de gjenstående. De endret ordlyden i skalaen med å f.eks. endre “kvinnen” til “jenta”, og endret konteksten til å være mer relevant for studentkultur. Det ble også lagt til fire items for å prøve å oppdage subtile voldtektsmyter. Gerger et. al. (2007) utformet Acceptance of Modern Myths About Sexual Aggression Scale for å måle aksepten av mindre åpenbare voldtektsmyter i tillegg til mindre omfattende former for seksuell aggresjon. Items omhandlet det generelle temaet voldtektsmyter hvis funksjon er å fornekte eller bagatellisere seksuell vold som beskrevet i tidligere skalaer som Burts rape myth scale (1980) og Illinois Rape Myth Acceptance Scale (Payne et. al, 1999).

For å måle aksept av voldtektsmyter i Norge vil det være fordelaktig å bruke et norsk måleinstrument. I 2014 oversatte og publiserte Bendixen et. al. (2014) en forkortet versjon av den originale Illinois Rape Myth Acceptance Scale (Payne et. al, 1999) for bruk i Norge. Bendixen et. al. valgte ut 11 av 45 originale items, som gjorde at de fikk en representasjon av 5 av de 7 originale komponentene og den generelle faktoren av aksept av voldtektsmyter som finnes i den originale skalaen. Forfatterne brukte skalaen til å undersøke hvorvidt kjønn, utdanningsnivå, sexisme, aksept av vold i parforholdet og retributiv aggresjon påvirket aksept av voldtektsmyter. De lyktes i å replikere resultater fra andre land som indikerer at kjønn og

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

utdanningsnivå har en effekt på aksept av voldtektsmyter, der kvinner i mindre grad enn menn aksepterer voldtektsmyter og høyere utdanning korrelerer med mindre aksept av voldtektsmyter. Sexisme, aksept av vold i parforhold og retributiv aggresjon hadde positiv korrelasjon med skalaen for aksept av voldtektsmyter. Resultatet viste også en sterk assosiasjon mellom attribuering av skyld på offer og aksept av voldtektsmyter.

I følge Jakobsen (2016) finnes det flere svakheter med den norske versjonen av Illinois Rape Myth Acceptance Scale, der den første svakheten er fraværet av items for offerets ansvar. Å legge skyld på offeret etter et overgrep har vært sentralt under forskning på voldtektstmyter siden Burts Rape Myth Scale ble konstruert i 1980 og frem til den oppdaterte Illinois Rape Myth Acceptance Scale (McMahon & Farmer, 2011). Det andre problemet er skalaskjevhet (scale skewness), som var en av argumentene for at Gerger et. al. konstruerte Acceptance of Modern Myths About Sexual Agression Scale (2007). Denne skalaen produserer en noe mindre skjevfordelt fordeling enn det Illinois Rape Myth Acceptance Scale gjør (Gerger et al., 2007; Jakobsen, 2016). Problemet med skalaskjevhet er spesielt viktig hvis man undersøker effekten av normendringer, som Bohner et. al. (2006) gjorde ved å påvirke tilbøyelighet til å voldta med å gi tilbakemelding på normer for aksept av voldtektsmyter (Jakobsen, 2016). Et annet argument for å bruke Acceptance of Modern Myths About Sexual Agression Scale (Gerger et. al., 2007) heller enn den oppdaterte Illinois Rape Myth Acceptance Scale (McMahon & Farmer, 2011) er populasjonen som er brukt. Illinois Rape Myth Acceptance Scale ble opprinnelig designet for bruk i USA, mens Acceptance of Modern Myths About Sexual Agression Scale er brukt i mange land. Den tyske versjonen er validert med tysktalende deltakere i Tyskland og Østerrike, mens den engelske versjonen er validert med engelsktalende deltakere fra USA, England og Canada (Jakobsen, 2016). Acceptance of Modern Myths About Sexual Agression Scale er også brukt i større grad internasjonalt, og har vist gode psykometriske egenskaper i populasjoner i USA (Watson, 2016), Hellas (Hantzi

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Lampridis, Tsantila & Bohner, 2015), Spania (Megías, Romero-Sánchez, Durán, Moya & Bohner, 2011), Island (Elísdóttir & Sæbjörnsdóttir, 2012) og Colombia (Romero-Sanchez, Megias, Carretero-Dios & Neira, 2013). Jakobsen (2016) oversatte den engelske versjonen av Acceptance of Modern Rape Myths About Sexual Aggression Scale til norsk og utforsket dens psykometriske egenskaper i en norsk studentpopulasjon. Resultatene viste større konvergent validitet og lik diskriminativ validitet for denne skalaen sammenlignet med den eksisterende norske versjonen av Illinois Rape Myth Acceptance Scale av Bendixen et. al. (2014). Den norske versjonen av Acceptance of Modern Rape Myths About Sexual Aggression Scale hadde også en fordeling nærmere normalfordeling enn det Illinois Rape Myth Acceptance Scale hadde. Dette demonstrerer at Acceptance of Modern Rape Myths About Sexual Aggression Scale er et lovende måleinstrument for å undersøke problemer knyttet til aksept av voldtektsmyter i Norge (Jakobsen, 2016).

Sammenhengen mellom skyldfordeling og voldtektsmyter

Individuelle forskjeller i aksept av voldtektsmyter og sexisme har vist seg å være sterkt og positivt assosiert med attribusjon av skyldfordeling til ofrene i et voldtektsscenario (Abrams et al., 2003; Frese, Moya & Megías, 2004; Hayes et al., 2013; Pollard, 1992). Adolfsson, Strömwall og Landström (2017) viste at faktorer relatert til deltakernes aksept av voldtektsmyter og holdninger i større grad forklarte variansen i skyldfordeling mellom offer og overgriper enn andre variabler som overgriperens bruk av vold, tro på rettssystemet og generell tro på en rettferdig verden. Skalaen utviklet av Bendixen et. al. (2014) brukte ulike scenario for å måle skyldfordeling, som beskriver realistiske voldtekter eller voldtektsforsøk (f.eks. "Kari tar følge hjemover fra byen med en mann hun har pratet med i baren. Begge har drukket en del. I en bakgate angriper mannen Kari og prøver å rive av henne klærne. Hun

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

kjemper seg løs og løper hjem”). Deltakerne ble deretter bedt å respondere på hvorvidt offeret må ta ansvar for hendelsen. Denne studien viste at menn har moderat høyere aksept av voldtektsmyter samt tilskriver noe mer ansvar på offer enn det kvinner gjør (Bendixen et al., 2014).

Utforsking av kausalitet

I studien til Bohner et al. (1998) ble rekkefølgen variert i de ulike undersøkelsene, og de fant at korrelasjonen mellom RMA og tilbøyelighet til å begå voldtekt var sterkere dersom de målte RMA først. Bohner, Jarvis, Eyssel og Siebler (2005) fant også en positiv korrelasjon mellom aksept av voldtektsmyter og rapportert tilbøyelighet til å begå voldtekt når RMA var aktivert.

Vår studie vil bruke samme forskningslogikk, men undersøke forholdet mellom voldtektsmyter og skyldfordeling. En korrelasjon mellom voldtektsmyter og skyldfordeling er ikke nok til å konkludere med at aktiverte voldtektsmyter forårsaker større sannsynlighet for å begå voldtekt. Vi ønsket å lage et eksperimentelt studie, og dermed undersøke hvorvidt det er et kausalt forhold mellom voldtektsmyter og skyldfordeling. Det er mulig at høy RMA øker tendensen til å tilskrive mer skyld til offer og mindre skyld til overgriper, men det kan også være at menneskene som er mer tilbøyelige til å tilskrive skyld til offer heller enn overgriper også innehar høy RMA. En tredje mulighet er at det er en felles tredje variabel som ligger til grunn og som gir utslag for begge faktorene (Bohner et. al., 2006, p. 287). For å undersøke hvordan aksept av voldtektsmytene påvirker skyldfordeling kan rekkefølgen på måleinstrumentene brukt i studien varieres under datainnsamlingen, og på den måten si noe om hvorvidt det er et kausalt forhold mellom det vi undersøker, og også da bli et eksperimentelt studie. Dersom vi aktiverer holdningene (RMA) før deltakerne leser

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

scenarioene kan vi anta en større korrelasjon, sett at mytene predikerer skyldfordeling. Om vi spør om skyldfordeling gjennom scenarioene før vi måler RMA bør det gi mindre utslag på skyldfordeling dersom RMA forårsaker skyldfordelingen. Bohner et al. (1998) hevdet at dersom det ikke er en direkte link mellom variablene, vil ikke korrelasjonen påvirkes av rekkefølgen.

Pilotstudie og dets begrensninger

Det ble i 2016 gjennomført en pilotstudie som undersøkte sammenhengen mellom aksept av voldtektsmyter i forhold til hvordan man fordeler skyld i voldtektsscenario (Nilsen, 2016; Gori, 2016). To hypoteser ble undersøkt: H1) Samlet høyere aksept av voldtektsmyter vil bli assosiert med mer skyld lagt på offeret og mindre skyld lagt på overgriper. H2) Effekten i H1) vil være sterkere dersom aksept av voldtektsmyter er målt før man måler skyld lagt på offer og skyld lagt på overgriper.

Deltakerne i studiet var utelukkende mannlige studenter, som fikk flax-lodd for å delta. Gjennomsnittsalder var 21,2 år. Studiet målte tre variabler der variablene var aksept av voldtektsmyte (RMA), skyld ilag offeret (VB) og skyld ilagt overgriperen (PB). Jakobsens (2016) versjon av AMMSA ble brukt for å måle aksept av voldtektsmyter, og scenarioene presentert av Bendixen et al. (2014) brukt for å måle skyldfordeling.

Deltakerne ble tilfeldig fordelt til en av to betingelser. I den første betingelsen ble aksept for voldtektsmyter målt først, etterfulgt av scenarioene, mens i den andre betingelsen ble scenarioene målt først etterfulgt av aksept av voldtektsmyter.

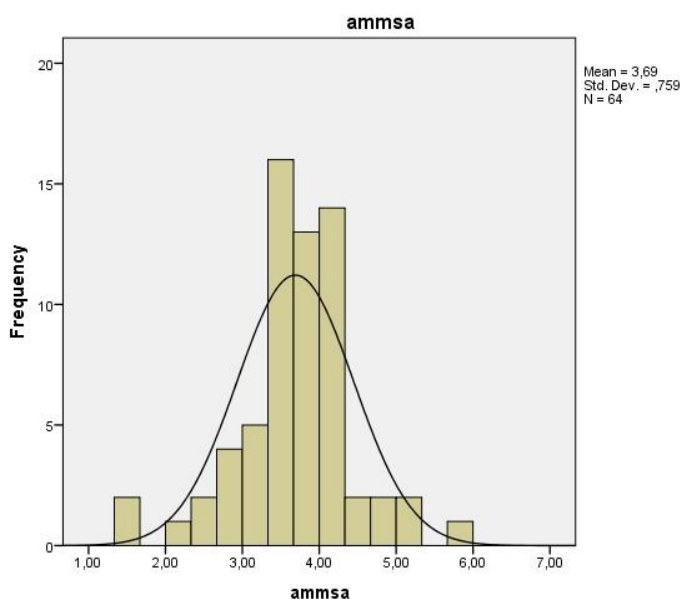
Resultatene i denne studien viser at det ikke var store variasjoner i gjennomsnittet i de to betingelsene. Innledende analyser viste ingen forskjeller i gjennomsnittet eller i varians til noen av de tre variablene (RMA, VB, PB) uavhengig av betingelse 1 (AMMSA vs scenarioer)

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

eller betingelse 2 (scenarier vs AMMSA). Gjennomsnittet og standardavviket for de tre instrumentene endret seg ikke i de ulike eksperimentelle betingelsene. Spredningen i responsene er illustrert i figur 1, 2 og 3.

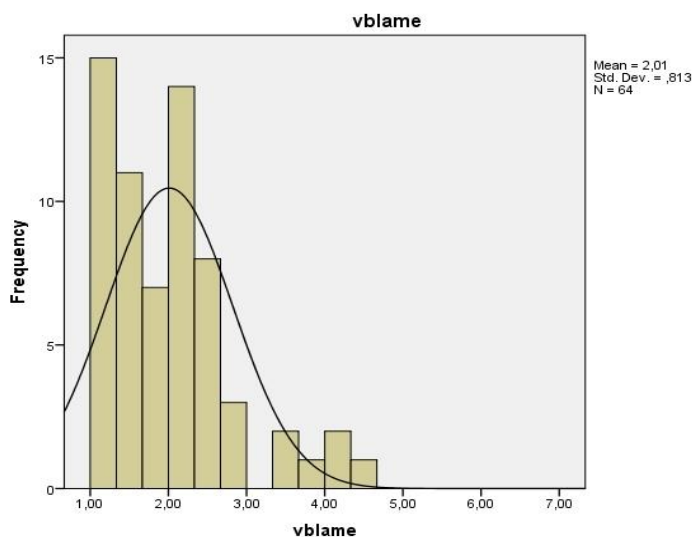
En korrelasjonsanalyse av resultatene viste en positiv moderat korrelasjon mellom AMMSA og VB, og en svak negativ korrelasjon mellom AMMSA og PB. Dette indikerer at generell høy aksept av voldtektsmyter resulterer i mer skyld lagt på offer og mindre skyld lagt på overgriper, og støtter dermed H1). Korrelasjonsanalysen viser også effekten er sterkere når RMA er aktivert før man måler skyldfordeling enn når RMA ikke er aktivert, og støtter dermed H2).

Denne studien hadde flere begrensninger. Alle korrelasjonene i resultatet var svake til moderate. Resultatene fra denne studien er betydelig skjevfordelt, særlig resultatene knyttet til skyldfordeling mellom offer og overgriper (se figur 2 og 3). Som vi ser i Figur 3, valgte mer enn halvparten av utvalget i pilotstudien alternativet lengst mot høyre. En mulighet er at dette skyldes at offeret i scenarioene blir omtalt med navn (f.eks. “Marthe”), mens overgriper omtales som “mannen”. Dette gjør at overgriper ikke har en identitet på samme måte som offeret, og gjør det derfor vanskeligere å ha sympati med overgriper.

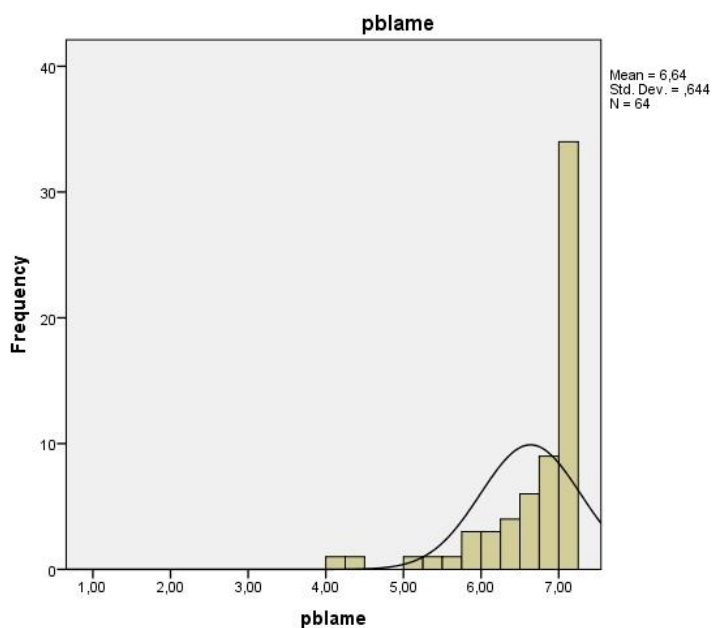

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Figur 1. Spredning i responser for aksept for voldtektsmyter. Fra “Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling etter et overgrep”, av E. S. Nilsen og A. Gori, 2016, Institutt for Psykologi, Universitetet i Tromsø.

Figur 2. Spredning i responser for skyldfordeling på offer. Fra “Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling etter et overgrep”, av E. S. Nilsen og A. Gori, 2016, Institutt for Psykologi, Universitetet i Tromsø.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Figur 3. Spredning i responser for skyldfordeling på overgriper. Fra “Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling etter et overgrep”, av E. S. Nilsen og A. Gori, 2016, Institutt for Psykologi, Universitetet i Tromsø.

Resultatene i pilotstudien er interessante, men er kun basert på en enkel studie så hvorvidt resultatene er replikerbare er uvisst. Vår studie har som formål å undersøke hvorvidt resultatene i pilotstudien er replikerbare.

Vårt studie

Det er gjennomført flere studier som undersøkt aksept av voldtektsmyter i USA, men det finnes lite forskning på dette i Skandinavia. Denne studien er en oppfølgingsstudie til pilotstudien utført i 2016, og har i likhet med den sett på sammenhengen mellom aksept av voldtektsmyter i forhold til hvordan man fordeler skyld i et voldtekstscenario. For å måle aksept av voldtektsmyter ble “Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression (AMMSA)» (Gerger et. al., 2007) brukt. Versjonen brukt i denne studien er oversatt og validert av Jakobsen (2016). For å undersøke skyldfordeling har vi tatt utgangspunkt i Bendixen et al.’s (2014) scenarioer brukt i pilotstudien 2016, men vi har gjennomført enkelte endringer. Vi har en antakelse om at skjevheten i resultatene i pilotstudien skyldes at offeret i scenarioene omtales med navn, mens overgriper omtales som “mannen”. For å korrigere dette har vi i vår studie valgt å endre “mannen” til vanlige norske guttenavn. 4 guttenavnene ble utvalgt fra en statistisk oversikt over de vanligste guttenavnene fra 1985 (Statistisk Sentralbyrå, u.å). Vår antakelse er at denne endringen kan bidra til at resultatet av svarfordelingen ikke blir like skjevfordelt som i pilotstudien. Vi antar å finne lignende mønster som tidligere studier, nemlig at holdningene en innehar påvirker hvordan en handler i gitte situasjoner. Vi håper å finne at aktiverte holdninger omhandlede voldtekt påvirker

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

hvordan man fordeler skyld i et overgrepsscenario. Det er vår antakelse at korrelasjonen

mellom RMA og skyldfordeling vil bli sterkere (sterkere positiv korrelasjon for

skyldfordeling offer, sterkere negativ korrelasjon for skyldfordeling overgriper) dersom RMA

måles før fremfor etter skyldfordeling.

Vi hadde fire hypoteser i vår studie:

H1a) Samlet høyere aksept av voldtektsmytene vil bli assosiert med mer skyld lagt på offeret.

H1b) Samlet høyere aksept av voldtektsmytene vil bli assosiert med mindre skyld lagt på overgriper.

H2a) Effekten beskrevet i H1a vil være sterkere dersom aksept av voldtektsmyter måles før (i motsetning til etter) skyldfordeling.

H2b) Effekten beskrevet i H1b vil være sterkere hvis aksept av voldtektsmyter måles før (i stedet for (i motsetning til etter) skyldfordeling.

Metode

Etiske hensyn

Voldtekt er et alvorlig tema, og det foreligger risiko for at noen av deltakerne har vært utsatt for voldtekt. For at disse deltakerne skal unngå retraumatisering, har vi tatt noen grep knyttet til etiske aspekter. For det første inneholdt undersøkelsen en forside med detaljer om studien, slik at deltakerne ble informert om spørreskjemaets sensitive innhold (se appendix). Deltakerne ble oppfordret til å ikke delta dersom de har vansker knyttet til slike tema. Fordi flesteparten av personene som blir utsatt for voldtekt er kvinner, har vi valgt å kun rekruttere menn til denne studien. Det var kun menn som mottok et spørreskjema med voldtekts-scenarioer, mens kvinner som ønsket å delta mottok kun skjema med spørsmål knyttet til

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

voldtektsmyter. Disse responsene ble ikke tatt med i analysen. Voldtektsscenarioene som er benyttet i undersøkelsen er ikke detaljerte eller grafisk fremstilt. Det ble også lagt ved kontaktinformasjon til veileder dersom det skulle dukke opp spørsmål/tanker i etterkant av undersøkelsen.

Rekruttering

Deltakere ble rekruttert blant studenter på Universitetet i Tromsø og Nord Universitet i Bodø. Forskerne møtte opp til forelesninger og informerte studentene om studien i tillegg til å spørre om de ville delta i studien under pausene mellom forelesningene. Klasser fra bachelor i matematikk og statistikk, automasjon og finansregnskap ble utvalgt. Disse forelesningene ble valgt da dette tenkes å være mannsdominerte studier. Noen av deltakerne ble også rekruttert på biblioteket ved Universitetet.

Deltakelsen ble belønnet med et flaxlodd verdt 25 NOK, som ble utdelt etter deltakerne leverte inn spørreskjemaene.

Deltakere

Totalt 112 deltakere ble rekruttert. Av disse ble 43 ekskludert da de enten hadde annet morsmål enn norsk eller var kvinner. De resterende 69 deltakerne var menn med norsk som morsmål, og hadde en alder på mellom 19 og 30 år, med en gjennomsnittsalder på 22.6 år, ($SD = 2.6$). Alle deltakerne oppga å være student.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Design

Studien målte tre variabler. Variablene som ble målt var aksept av voldtektsmyter (Rape Myth Acceptance, RMA), skyld tillagt offeret (Victim Blaming, VB) og skyld tillagt overgriper (Perpetrator Blame, PB). Halvparten av deltakerne fikk se voldtektsscenarioene før RMA, og halvparten etter. Rekkefølgen i hva som måles først vs. sist (RMA vs. VB og PB) er en mellomgruppefaktor, mens mål-person (offer vs. overgriper) er en innen-gruppe faktor. For de kvinnelige deltakerne ble ikke voldtektsscenarioene vist i det hele tatt, kun RMA.

Variabler

Forsiden til spørreskjemaene inneholdt informasjon om studien, hvem som var ansvarlig for den og instruksjoner om hvordan man skulle besvare spørsmålene som ble stilt. Deltakerne fylte også ut demografisk informasjon, som kjønn, alder, morsmål og om de var student eller ikke. Alle skalaene ble respondert til på en 7-poengs likertskala rangert fra *ikke i det hele tatt/helt uenig* til *veldig mye/helt enig*.

Det ble delt ut tre versjoner av spørreskjemaet, der to av versjonene ble tilfeldig gitt ut til mannlige deltakere og en versjon ble delt ut til kvinnelige deltakere. Versjon 1 startet med AMMSA-skalaen etterfulgt av Bendixen et al.'s voldtektsscenarioer. I versjon 2 ble Bendixen et al.'s scenarioer presentert før AMMA-skalaen. Tilfeldig fordeling til betingelsene ble sikret ved at forskerne delte ut skjema med versjon 1 og versjon 2 annenhver gang. Kvinner fikk utdelt versjon 3, som kun besto av AMMSA.

Spørreskjema inneholdt skala for aksept av voldtektsmyter og fire scenarioer hvor en voldtekt finner sted (se appendix). Hvert scenario ble etterfulgt av fire spørsmål som måler skyld deltakeren tillegger offeret og overgriperen.

Litteraturgjennomgang

For å kontrollere at det ikke er blitt utformet en ny norsk oversettelse av Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression Scale, at det ikke er en ny skala som viser bedre psykometriske egenskaper eller at andre bedre egnede scenarier enn Bendixen et. al.'s er utviklet siden 2015 ble det gjennomført en litteraturgjennomgang. Vi identifiserte studier ved å gjennomføre søk i 2 ulike elektroniske databaser: PsycInfo og PubMed.

I Psycinfo ble følgende søketermer brukt: "AMMSA" (9 resultater fra 2016-2019), "Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression Scale" (2 resultater fra 2016-2019), "rape myths" (54 resultater fra 2016-2019), "victim blaming"/and "rape"/and "attitudes" (92 treff fra 2016-2019).

I PubMed ble følgende søketermer brukt: "AMMSA" (1 resultat fra 2016-2019), "victim blaming" (83 resultater fra 2016-2019) og "rape scenarios" (24 resultater fra 2016-2019).

Etter denne søkeprosessen hadde vi totalt 264 resultater. Artiklenes tittel og sammendrag ble gjennomgått, i tillegg til at duplikater og irrelevante studier ble ekskludert. Potensielt relevante artikler ble undersøkt videre. Fulltekstartikler ble vurdert basert på følgende kriterium: Forskningsartikler der artikkelens primære fokus var å måle aksept av voldtektsmyter eller holdninger i forhold til skyldfordeling etter en (fiktiv) voldtekt. Bare studier publisert på engelsk eller norsk i tidsrommet 2016-2019 ble inkludert. 14 artikler ble valgt. For å undersøke om det var utformet mer egnede voldtektsscenarier ble artiklenes fulltekst gjennomgått. Da samtlige studier hadde scenarier mellom 100-250 ord som ikke var oversatt til norsk, valgte vi å bruke Bendixen et. al.'s scenarier da en eventuell oversettelse og forkortelse av andre scenarier ville være utenfor rammene av det denne studien gir rom

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling for.

Etter en gjennomgang av disse studiene kunne vi bekrefte at Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression Scale fremdeles viser de beste psykometriske egenskapene, og at voldtektsscenarioene fra Bendixen et. al.'s studie (2014) er de mest passende for vårt studie.

AMMSA

For å måle aksept av voldtektsmyter brukte vi "Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression (AMMSA)", utviklet av Gerger et. al. (2007), og oversatt og validert av Jakobsen (2016). Skalaen inneholder 30 påstander om voldtekt og årsakene til voldtekt (f.eks. "Mange kvinner klager høylytt om seksuelle krenkelser uten god grunn bare for å fremstå som frigjorte" og "Når en mann maser på sin kvinnelige partner om å ha sex, kan det ikke kalles voldtekt"). Deltakernes respons rangeres på en 7-punkts skala fra "helt uenig" til "helt enig". Høy totalskår indikerer høy aksept av voldtektsmyter.

Skyldfordeling

Scenarioene som ble brukt for å måle skyldfordeling er utviklet av Bendixen et. al. (2014), og inneholder fire ulike scenarioer som beskriver realistiske voldtekter eller voldtektsforsøk. Vi endret betegnelsen på overgriper fra "mannen" til 4 av de mest populære mannlige navnene brukt i 1985; Thomas, Kristian, Stian og Lars (Statistisk sentralbyrå, u. å.).

Prosedyre

Vi rekrutterte deltakerne på en forelesning, samt på biblioteket på universitetet. Vi ga dem kortfattet informasjon om studiet ("*Vi undersøker seksualitet, samliv og forhold mellom*

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

menn og kvinner”). Vi ga også informasjon om at de skulle få flakslodd som takk for deltakelsen.

Deltakerne ble tilfeldig fordelt i de to betingelsene. I den ene betingelsen fikk de et skjema som målte RMA først, for deretter å undersøke skyldfordeling i scenarioene. I den andre betingelsen ble de presentert for scenarioene først, og deretter ble RMA målt. Vi sikret tilfeldig fordeling av betingelsene ved at hver versjon av spørreskjema ble delt ut annenhver gang. På forsiden av spørreskjema var det en kort introduksjon til innholdet i studien. Det ble beskrevet at spørsmålene var om “problematisk tema som seksuell trakassering og overgrep” og at deltakerne selv kunne bestemme om de ønsket å delta. De ble på forsiden bedt om å svare på hvorvidt de var studenter, alder og morsmål. Deltakerne fylte ut skjema hver for seg, og mottok flaksloddet når de hadde levert inn skjema.

Resultater

Innledende analyser ble gjennomført for å 1) undersøke om rekkefølgen AMMSA og scenarioene ble presentert i hadde en effekt på gjennomsnittskårene til RMA, skyldfordeling på offer og skyldfordeling på overgriper og 2) undersøke reliabiliteten til instrumentene. Hovedanalysen ble gjennomført for å undersøke korrelasjoner mellom AMMSA, skyldfordeling på offer og skyldfordeling på overgriper. Data ble analysert med SPSS.

Deskriptiv statistikk

Alle skalaene hadde en 7-punkts responsskala (fra 1 til 7, der 1 er lav og 7 er høy). For å oppnå et normalfordelt responsmønster burde alle skalaene ha en gjennomsnittskår på omtrent 4.00. Høy skår indikerer høy enighet (høy RMA-skår indikerer høy grad av RMA).

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Innledende analyser viste svært liten forskjell i gjennomsnitt for AMMSA, uavhengig av betingelse 1 (først AMMSA, deretter scenarioene) ($M = 3.41$, $SD = .71$) eller betingelse 2 (først scenarioene, deretter AMMSA) ($M = 3.24$, $SD = .85$). Skala for skyldfordeling på offer hadde et gjennomsnitt på $M = 1.75$, $SD = .84$ (betingelse 1) og $M = 1.63$, $SD = .72$ (betingelse 2). Gjennomsnittet til skala for skyldfordeling på overgriper var $M = 6.69$, $SD = .82$ (betingelse 1) og $M = 6.80$, $SD = .41$ (betingelse 2). *T-test* for likhet i gjennomsnitt bekrefter at den minimale forskjellen i gjennomsnittet til de ulike versjonene ikke er statistisk signifikant (alle $p > .35$). Levene's test indikerte lik varians for AMMSA, skyldfordeling på offer og skyldfordeling overgriper (alle $p > .18$). Gjennomsnittet til AMMSA er nært midtpunktet, mens gjennomsnittet til skyldfordeling på offer er svært lavt og gjennomsnittet til skyldfordeling på overgriper er svært høyt, uavhengig av hvilken rekkefølge de ulike spørreskjemaene ble presentert (se tabell 1). Oversikt over spredningen i resultatene til aksept for voldtektsmyter, skyldfordeling på offer og overgriper er presentert i figur 4, 5 og 6.

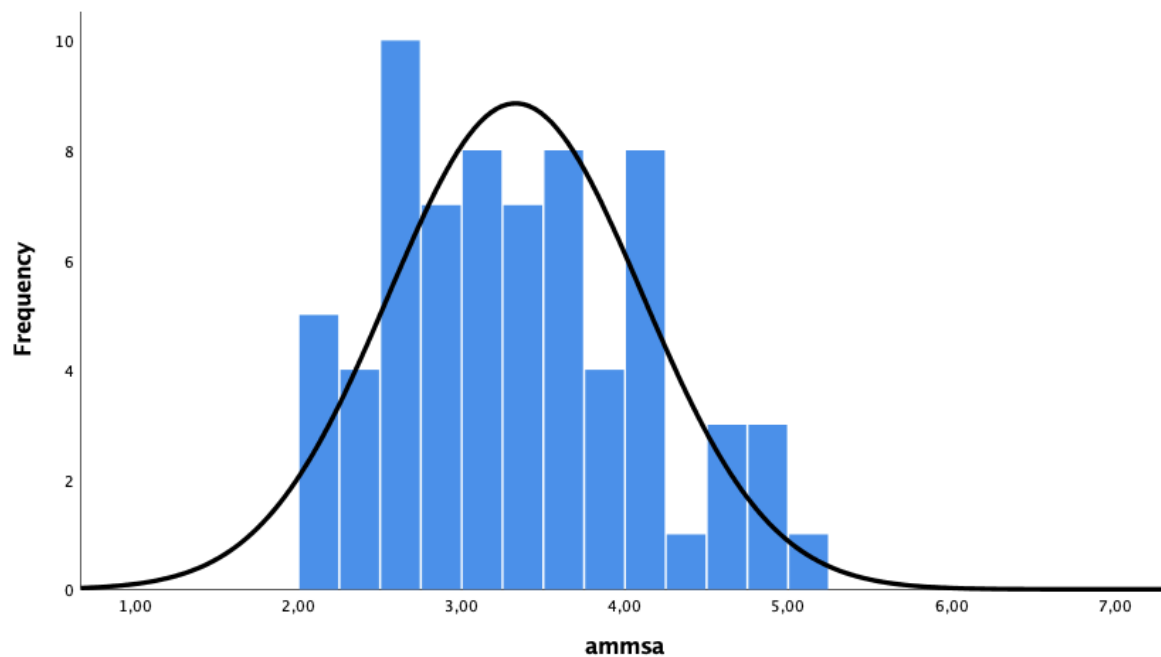
Tabell 1

Gjennomsnitt og standardavvik for responsen på AMMSA, skyldfordeling offer og skyldfordeling overgriper

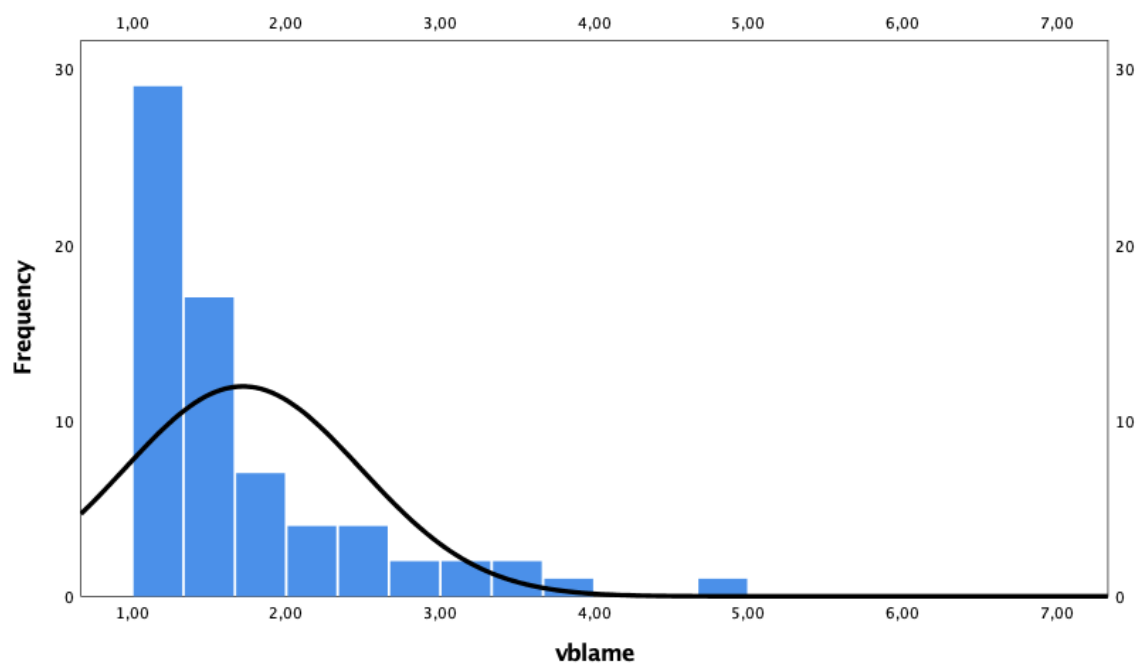
		M	SD	N
AMMSA	AMMSA så Scenarioer	3.41	.71	37
	Scenarioer så AMMSA	3.24	.85	32
Skyldfordeling offer	AMMSA så Scenarioer	1.75	.84	37
	Scenarioer så AMMSA	1.63	.72	32
Skyldfordeling overgriper	AMMSA så scenarioer	6.69	.82	37
	Scenarioer så AMMSA	6.80	.41	32

Note. Responsene er gitt fra 1-7. Høy skår på AMMSA indikerer høy RMA. Høy skår på skyldfordeling offer og skyldfordeling overgriper indikerer mer skyld tillagt offer og overgriper.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

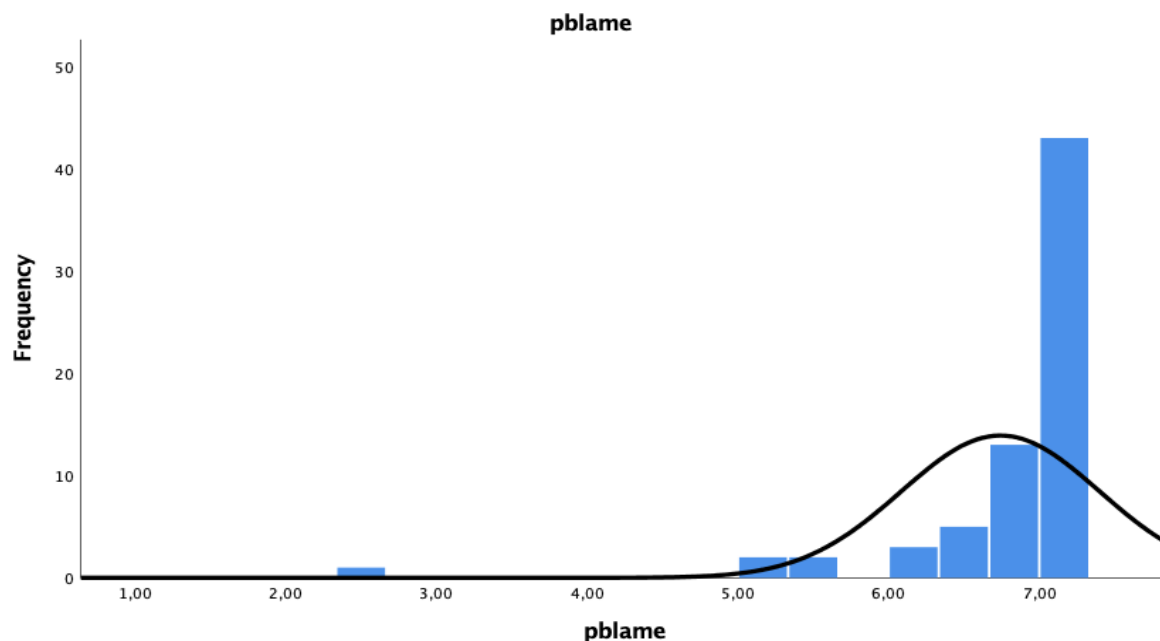

Figur 4. Spredning i resultater for aksept for voldtektsmyter.

Figur 5. Spredning i resultater for skyldfordeling på offer.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Figur 6. Spredning i resultater for skyldfordeling overgriper.

Reliabilitet

En Cronbach's alpha koeffisient på over .7 sees på som akseptabel, og viser at items brukt har tilstrekkelig høy intern konsistens (Svartdal, 2009, s. 187). En kan beskrive intern konsistens som utmerket hvis koeffisienten er over .9, som god hvis den er over .8, akseptabel hvis den er over .7, tvilsom hvis den er over .6 og dårlig hvis den er over .5. Hvis koeffisienten er under .5 beskrives den interne konsistensen som uakseptabel (DeVellis, 2012, s. 109-110). Reliabiliteten til alle skalaene ble undersøkt. Reliabiliteten til AMMSA-skalaen var god ($\alpha = .88$), og skala som målte skyldfordeling på offer var utmerket ($\alpha = .91$) i likhet med skala som målte skyldfordeling på overgriper ($\alpha = .95$). Cronbach's alpha koeffisienten til AMMSA-skalaen var den samme som i pilotstudien, mens skala for skyldfordeling på offer var høyere (de rapporterte en koeffisient på $\alpha = .88$) i likhet med skala for skyldfordeling på overgriper ($\alpha = .91$).

Hypotesetesting

Hypotesene presentert i introduksjonen ble testet med Kendall's tau (τ) og Spearman's rho (r_s). Årsaken til at det ikke ble brukt Pearsons korrelasjonsanalyse er at flere variabler ikke er normalfordelt. Kendalls tau har vanligvis mindre verdier enn Spearman's rho, og p -verdier er mer nøyaktig ved mindre utvalgsstørrelser. Spearman's rho har vanligvis større verdier enn Kendalls tau, og er mer sensitiv til feil og avvik i data. I de fleste situasjoner er tolkningen av Kendalls tau og Spearman's rho veldig lik, og fører derfor til samme konklusjon (Statistic Solutions, u.å).

Korrelasjoner mellom AMMSA og skalaer for skyldfordeling

Hypotese 1a) var at vi ville finne en positiv korrelasjon mellom aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling på offer, mens hypotese 1b) var at vi ville finne en negativ korrelasjon mellom aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling på overgriper. Kendalls tau viser at AMMSA er signifikant positivt korrelert med skala for skyldfordeling på offer, $\tau = .35, p < .001$, og signifikant negativt korrelert med skala for skyldfordeling på overgriper, $\tau = -.37, p < .001$. Spearman's rho viser at AMMSA er signifikant positivt korrelert med skala for skyldfordeling på offer, $r_s = .49, p < .001$, og signifikant negativt korrelert med skala for skyldfordeling på overgriper, $r_s = -.47, p < .001$ (se tabell 2 for oversikt over korrelasjonskoeffisientene). Korrelasjonene bekrefter hypotese 1.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Tabell 2

Korrelasjoner mellom AMMSA, skyldfordeling offer og skyldfordeling overgriper.

		Skyldfordeling offer	Skyldfordeling overgriper
Kendalls tau	AMMSA	.35*	-.37*
Spearman's rho	AMMSA	.49*	-.47*

Note. N = 69. * $p < .001$

For å undersøke hypotese 2 (a og b; dersom voldtektsmytene er aktivert før man måler skyldfordeling, vil effekten av hypotese 1 bli forsterket) ble korrelasjonene for hver av betingelsene regnet ut hver for seg for så å bli sammenlignet. Kendalls tau viser en positiv og signifikant korrelasjon mellom AMMSA og skyldfordeling for offer når RMA ble målt først, $\tau = .42, p < .001$, og en positiv men ikke signifikant korrelasjon når skyldfordeling offer ble målt først, $\tau = .23, p = .078$. Kendalls tau viser en negativ og signifikant korrelasjon mellom AMMSA og skyldfordeling overgriper når RMA ble målt først, $\tau = -.48, p < .001$, og en negativ men ikke signifikant korrelasjon når skyldfordeling overgriper ble målt først, $\tau = -.27, p = .054$.

Spearman's rho viser også en positiv signifikant korrelasjon mellom AMMSA og skyldfordeling på offer når RMA ble målt først, $r_s = .60, p < .001$, og en positiv, men ikke signifikant korrelasjon når skyldfordeling på offer ble målt først, $r_s = .35, p = .052$. Spearman's rho viser også en negativ signifikant korrelasjon mellom AMMSA og skyldfordeling på overgriper når RMA ble målt først, $r_s = -.60, p < .001$, og en negativ men ikke signifikant korrelasjon når skyldfordeling på overgriper ble målt først, $r_s = -.33, p = .062$.

For å utforske om resultatene støtter hypotese 2a og 2b ble det gjennomført en kalkulering som undersøkte om ulikheten mellom korrelasjonskoeffisientene (se tabell 3) var signifikant via en interaktiv kalkulator (Preacher, 2002). For skyldfordeling offer viste sammenligning av korrelasjonskoeffisientene fra Kendalls tau følgende: $\tau = .42$ vs $.23$, en-

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

halet $p = .199$, tohalet $p = .398$. Spearmans rho viste følgende: $r_s = .60$ vs $.35$, enhalet $p = .097$, to-halet $p = .194$. For skyldfordeling overgriper viste kalkulasjonen av Kendalls tau $\tau = -.48$ vs $-.27$, en-halet $p = .165$, to-halet $p = .330$. Kalkulasjonen av Spearmans rho viste $r_s = -.60$ vs $-.33$, en-halet $p = .082$, to-halet $p = .165$. Selv om alle korrelasjonskoeffisientene er forskjellige i forventet retning, viser resultatene en ikke-signifikant ulikhet mellom korrelasjonskoeffisientene, og det støtter dermed ikke hypotese 2 a eller 2 b.

Tabell 3

Korrelasjoner mellom de to ulike rekkefølgene på spørreskjema; AMMSA så scenarioer og scenarioer så AMMSA.

Spørreskjema versjon			Skyldfordeling offer	Skyldfordeling overgriper
AMMSA så scenarioer	Kendalls tau	AMMSA	.42*	-.48*
	Spearmans rho	AMMSA	.60*	-.60*
Scenarioer så AMMSA	Kendalls tau	AMMSA	.23	-.27
	Spearmans rho	AMMSA	.35	-.33

Note. AMMSA så scenarioer: $N = 37$, Scenarioer så AMMSA: $N = 32$. * $p < .001$

Diskusjon

Formålet med denne studien var å undersøke sammenhengen mellom aksept av voldtektsmyter og hvordan man fordeler skyld mellom overgriper og offer i ulike overgrepsscenario. Denne studien er et bidrag til litteraturen om aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling, som har vært begrenset i Skandinavia. Studien ble gjennomført ved en spørreundersøkelse, der en norsk oversettelse av AMMSA og en revidert versjon av Bendixens scenarioer (2014) ble benyttet. Deltakerne var mannlige studenter, som ble rekruttert under forelesninger og på biblioteket ved Universitetet i Tromsø og Nord Universitet i Bodø.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Hypotese 1 innebar at hvordan man fordeler skyld i et overgrepsscenario mellom offer og overgriper blir påvirket av i hvilken grad man har aksept for voldtektsmyter. Resultatene viser i likhet med tidligere forskning at generell høy aksept av voldtektsmytene korrelerer med mer skyld tillagt offeret, og mindre skyld tillagt overgriper. Dette bekrefter hypotese 1. Hypotese 2 innebar at dersom en aktiverer nevnte holdninger i forkant av skyldfordelingen vil effekten av hvordan man fordeler skyld bli sterkere. Resultatene viste en ikke-signifikant ulikhet mellom korrelasjonskoeffisientene til de ulike rekkefølgene på spørreskjemaene, noe som tilsier at hypotese 2 ikke støttes. I pilotstudien (Nilsen, 2016; Gori, 2016) ble hypotese 1 bekreftet (generell høy aksept av voldtektsmyter resulterer i mer skyld lagt på offeret og mindre skyld lagt på overgriper), hypotese 2a ble ikke bekreftet (effekten av hypotese 1 ble ikke større hvis RMA ble aktivert før man målte skyldfordeling på offer), mens hypotese 2b ble bekreftet (effekten av hypotese 1 ble større hvis RMA ble aktivert før man målte skyldfordeling på overgriper). Resultatene fra vår studie viser en suksessfull replikasjon av pilotstudiet i forhold til bekreftelse av hypotese 1, mens hypotese 2 ikke blir replikert da vi ikke fant signifikante ulikheter i korrelasjonskoeffisientene, noe pilotstudien gjorde.

Resultatene viste at aksept av voldtektsmyter hos deltakerne var lav. Dette kan bli forklart av utvalgets lave gjennomsnittsalder. En studie undersøkte norske lekdommeres og fagdommeres sjåvinistiske oppfatninger av kvinner samt voldtektsmyter, og fant en signifikant positiv korrelasjon mellom aksept av voldtektsmyter og lekdommeres alder. For fagdommere var ikke denne korrelasjonen like tydelig (Bendixen, Helle, Langbach & Rasmussen, 2014). Dette indikerer at alder kan ha en effekt. På bakgrunn av dette kan det tenkes at eldre personer har en noe høyere grad av aksept av voldtektsmyter enn det dette utvalget har.

En annen faktor som kan ha innvirkning på hvorfor aksepten av voldtektsmyter er lav, er at deltakerne var norske studenter, og at Norge ligger i toppen for likestilling i verden

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

(Barne- og likestillingsdepartementet, 2018). Det vil derfor være interessant å se hvordan skårene på aksept av voldtektsmyter (RMA) funnet ved universiteter i Norge stiller seg sammenlignet med undersøkelser gjort på universitetet i andre land. En kan diskutere om å studere ved et universitet kan ha påvirket unge menn til å ha en mer liberal tenkning omkring tema som dette.

Til tross for at nordiske land er i likestillingstoppen på verdensbasis, er kjønnsbasert vold mot kvinner utbredt. I EU'S Gender Equality Index fra 2017 kommer Sverige og Danmark øverst med tanke på arbeid, økonomi og helse (European Institute for Gender Equality [EIGE], 2017). En oppfølgingsrapport samme år viste at Danmark, Finland og Sverige var noen av landene i EU med høyest prevalens av vold mot kvinner. Denne uoverensstemmelsen mellom høyt nivå av likestilling og det forhøyede nivået av partnervold blir referert til som "det nordiske paradoks" (Gracia & Merlo, 2016). Amnesty International har nylig publisert en rapport (2019) som viser at norske voldtektsoffer opplever at norske myndigheter ikke har gjennomført nødvendige tiltak for å forhindre voldtekt eller andre former for seksuell vold, eller adresserer konsekvensene når slike forbrytelser blir utført. Voldtektsmyter og kjønnsstereotyper er noe av det som bidrar til å opprettholde "det nordiske paradoks". Det viser seg at å holde kvinnen ansvarlig for å bli utsatt for vold og misbruk i tillegg til å legge skyld på offer etter overgrep er spesielt opprettholdende (Amnesty International, 2019, s. 11). Rapporten viser at utbredte og feilaktige voldtektsmyter fører til at overgrepsofrene har vanskeligere for å rapportere overgrepet til politiet eller søke medisinsk hjelp (Amnesty International, 2019, s. 19). Det fremkommer også i rapporten at voldtektsmyter påvirker hvordan voldtektssaker blir behandlet av rettssystemet. De norske voldtektsfrene rapporterer at de opplever grunnleggende mangel på rettstrygghet, og det fremkommer i rapporten at så få som 1 av 10 overgrepsoffer rapporterte forbrytelsen. Per dags dato finnes ikke evidensbasert forskning som kan begrunne årsakene bak dette, men

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

stigmatisering i tillegg til ineffektiviteten til rettssystemet kan være medvirkende faktorer

(Amnesty International, 2019, s. 22). Denne rapporten tydeliggjør at til tross for at Norge er i

verdenstoppen for likestilling, og at nylig forskning viser at aksept for voldtektsmyter er jevnt

over lav, er fremdeles seksuelle overgrep og trakassering et reelt og omfattende problem.

Det fremhever viktigheten av å fortsette å forske på aksept av voldtektsmyter og

skyldfordeling, da å endre folk oppfatning av dette kan være en av veiene å gå for å redusere

voldtekt og seksuell trakassering.

Styrker

Denne studien har flere styrker. Studien har en eksperimentell tilnærming, noe som

hjelper oss å etablere den kausale sammenhengen mellom aksept av voldtektsmyter (RMA)

og skyldfordeling. Manipulasjonen av rekkefølgen i undersøkelsen er en metode benyttet av

flere (Bohner et al. 1998; Bohner et al. 2005). Studien vår er en replikasjon av den

overnevnte pilotstudien, men hvor vi har gjort en endring for å se hvorvidt dette påvirker

skjevfordelingen. Vi hadde en antakelse om at skjevheten i resultatene i pilotstudien kan

skyldes at offeret i scenarioene omtales med navn, mens overgriper omtales som “mannen”. I

vår studie endret vi “mannen” til fire ulike populære mannsnavn i håp om at dette ville føre

til at skårene for skyldfordeling overgriper ble mindre skjevfordelt enn i pilotstudien. Dette

ble ikke tilfelle, da resultatet er skjevfordelt i større grad enn resultatene fra pilotstudien.

Studien er gjennomført tre år senere, på et nytt utvalg studenter i to ulike byer. At resultatene i

denne studien delvis bekrefter det som ble funnet i pilotstudien styrker resultatet.

Det er relativt lite forskning på aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling i

Skandinavia, så denne studien er et viktig bidrag for å utvide kunnskapen om hvordan

sammenhengen mellom aksept for voldtektsmyter og skyldfordeling kan være en

medvirkende årsak til å opprettholde det nordiske paradoks. Denne studien er sammen med

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling
pilotstudien de eneste som har benyttet den norske oversettelsen av AMMSA som måleinstrument for å måle aksept av voldtektsmyter. Dette er et viktig bidrag til litteraturen som omhandler aksept av voldtektsmyter da dette måleinstrumentet viser lovende resultater, og har så langt vist god reliabilitet. Det trengs videre forskning for å fastslå validiteten til resultatene fra den norske versjonen av AMMSA.

Begrensninger ved studiet

En begrensning ved studien kan være at resultatet er utelukkende basert på et lite ($n = 69$) og begrenset utvalg. En liten utvalgsstørrelse gjør det mindre sannsynlig å rekruttere deltakere som responderer langt fra gjennomsnittet, i ytterkantene av skalaen. En kan se i Tabell 1 at de fleste responsene er samlet i den ene eller andre enden av skalaen med lave standardavvik. Studien undersøker kun norske mannlige studenter, og det er nærliggende å tro at det kan være ulikheter knyttet til RMA hos mennesker med høy og lav utdanning. Å gjennomføre en lignende studie som undersøker unge menn som ikke studerer ville vært nyttig for å forstå hvordan aksept av voldtektsmyter påvirkes av utdanning. Det ville videre vært nyttig å inkludere et bredere aldersspenn for å undersøke hvordan alder påvirker aksept av voldtektsmyter. En studie som inkluderer en større utvalgsstørrelse vil også kunne gi nyttig informasjon og evne til å generalisere resultatene i større grad. Vårt utvalg studenter er ikke representativ for andre grupper i den generelle populasjonen, og heller ikke representativ for studenter i andre land.

Videre forskning og intervensjoner

På tross av studiens begrensninger, gir den likevel nyttig informasjon om aksept av voldtektsmyter blant norske mannlige studenter. Aksept av voldtektsmyter er et viktig konsept i forståelsen av seksuelle overgrep og i reduksjonen av prevalensen av voldtekt blant

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

mannlige studenter (Lonsway & Fitzgerald, 1994). I tillegg til at studien er et akademisk bidrag til litteraturen, så kan forskning på aksept av voldtektsmyter ha potensiale sosiale, kulturelle og politiske implikasjoner. Resultatene kan bidra til økt forståelse og bevissthet rundt voldtektsmyter, og indikerer betydningen av å utfordre negative holdninger og stereotyper rundt dette tema.

Litteraturen viser at det er behov for forebyggende tiltak rettet mot voldtekt i flere yrkesgrupper, som for eksempel ansatte i helsesektor, politi og skole. Ifølge en studie i 2007 kan voldtektsmyter og stereotypiske forestillinger om kvinnelig og mannlig seksualitet blant jurymedlemmer bidra til frikjenninger i voldtektssaker (Riksadvokaten, 2007, s. 6). Denne studien viser konsekvensene høy aksept av voldtektsmyter kan ha. Et tiltak som er blitt foreslått for å hindre at voldtektsmytene påvirker vurderingen av bevismateriale i voldtektssaker er systematisk opplæring av dommerne. For å arbeide forebyggende rundt dette temaet i skolen burde det innføres programmer der lærere og elever kan diskutere dette temaet og effekten av det. I tillegg til å diskutere voldtekt burde det også diskuteres stereotypiske holdninger omkring offerets atferd og reaksjoner etter overgrep, som kan være med på å bevisstgjøre om man allerede i ung alder har aksept for voldtektsmyter eller ikke.

Holdningskampanjer er et virkemiddel som blir brukt for forebygge voldtekt.

Holdningskampanjer burde fokusere på å videreformidle kunnskap om hva voldtektsmyter er og hvilken effekt det å akseptere dem kan ha, og hvordan sympati for både offer og overgriper påvirker hvordan man fordeler skyld etter overgrep, og hvilke konsekvenser dette kan ha. Et annet virkemiddel som kan bidra til å øke kunnskap om nevnte tema, er media. Etter #metoo-bevegelsen eksploderte i oktober 2017 har seksuell trakassering og voldtektssaker fått økt eksponering i media. En undersøkelse gjennomført i USA på hvordan søketrendene på internett endret seg etter #metoo-bevegelsen viste at mellom 15. oktober 2017 til 15. juni 2018 var det blitt søkt på seksuell trakassering og/eller overgrep 86% mer enn forventet

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

(Caputi, Nobles & Ayers, 2018). En oversikt over hvilke land i verden som har høyest søkestatistikk på “#metoo” viser at Norge er på 10. plass i forhold til hvor hyppig det er søkt på denne termen (Google Trends, 2019). Det hadde vært interessant å undersøke holdningsendringer som har oppstått i etterkant av #metoo. Har dette hatt en så stor påvirkning på holdninger til offer for seksuell trakassering, seksuelle overgrep og endret menneskers aksept av voldtektsmyter? I etterkant av #metoo er det svært mange offer for seksuell trakassering og voldtekt som har stått frem. Har dette ført til at mannen i gata har mer sympati for offeret nå enn tidligere? Dersom aksept av voldtektsmyter i befolkningen reduseres, er det et håp at dette kan føre til at seksuell trakassering- og overgrepsraten også minker. Avisen Klassekampen gjennomførte en spørreundersøkelse (N = 1005, aldersspenn 18-35 år) der de undersøkte om norske menn har endret sin oppfatning av seksuell trakassering i etterkant av #metoo. De fant at hver tredje unge mann har blitt mer forsiktig med hva han sier og gjør etter #metoo, og viser at #metoo-kampanjen har gjort mennesker bevisst på at trakassering og mishandling kan skje i mange former (Vollan, Hammer & Martinic, 2018). En effekt som er tydeligere i etterkant av #metoo-kampanjen er at offer for seksuell trakassering og overgrep har rapportert det de har blitt utsatt for og oppsøkt hjelp i større grad enn før (Salam, 2018). Disse effektene understreker at kampanjer som belyser tema som seksuell trakassering og overgrep kan føre til holdningsendringer, mer sympati og forståelse for overgrepsoffer og ikke minst økt innsikt og kunnskap om at seksuell trakassering og overgrep ikke kun oppstår i en mørk bakgate på vei hjem fra fest.

Om resultatet fra denne studien kan generaliseres, er diskuterbart da utvalget er relativt lite og den norske versjonen av AMMSA har blitt svært lite brukt tidligere. Likevel viser resultatene like tendenser som pilotstudien, noe som gjør resultatene mer robuste. Resultatene vekker dermed et håp om at voldtektsmyter er blitt mindre akseptert nå enn tidligere. I Norge tar flere og flere høyere utdanning (Statistisk sentralbyrå, 2018) og det vies mye

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

oppmerksomhet i media til overgrepssaker som fører til økt fokus på dette temaet. Dette er faktorer som kan bidra til at det i fremtiden kan være færre tilfeller med overgrep enn det er pr dags dato. Om dette blir tilfelle gjenstår å se.

Konklusjon

Denne studien er en oppfølgingsstudie som bruker en norsk oversettelse av AMMSA for å undersøke aksept av voldtektsmyter, samtidig som det er den første til å bruke en revidert versjon av overgrepsscenarioer utviklet av Bendixen et. al. (2014) for å undersøke i hvilken grad man tillegger offer og overgriper skyld etter et overgrep. Som tidligere forskning har vist (Abrams et al., 2003; Frese, Moya & Megías, 2004; Hayes et al., 2013; Pollard, 1992) har aksept av voldtektsmyter en sammenheng med hvor stor grad en tillegger offeret skyld etter et overgrep. Denne studien bekrefter resultatene fra tidligere forskning, som resultatene viser at dersom man har høy aksept av voldtektsmyter vil man tendere mot å tillegge overgriper mindre skyld og offer mer skyld. I følge denne studien har norske mannlige studenter lav aksept av voldtektsmyter i tillegg til at de legger skyld i stor grad på overgriper heller enn offer etter et overgrep. Resultatene er i større grad skjevfordelt enn pilotstudien, til tross for endringer i måleinstrumentet som måler skyldfordeling. Hva dette skyldes kan diskuteres, men det kan tenkes at det økte fokuset på seksuell trakassering, overgrep og voldtekt i media de siste årene har gjort mennesker i større grad oppmerksom på egne holdninger og hva seksuell trakassering og overgrep innebærer for offeret, og slik utviklet mindre aksept for voldtektsmyter og mer sympati for overgrepsoffer. I fremtiden vil det være interessant å undersøke om aksept for voldtektsmyter fortsatt er like lav som denne studien fant, om ikke lavere enn pr dags dato, og om tendensen til å legge skyld på offer blir enda mindre enn det den er nå. Alt i alt gir resultatene våre håp for at yngre generasjoner har mer liberale holdninger mot voldtektsoffer og er mindre aksepterende i forhold til voldtektsmyter

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

enn det eldre generasjoner har vært, noe som forhåpentligvis kan føre til en reduksjon av både seksuell trakassering, voldtekt og at voldtektsoffer blir trodd og får hjelp i større grad enn de får i dag.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Referanseliste

Abrams, D., Viki, G. T., Masser, B., & Bohner, G. (2003). Perceptions of stranger and acquaintance rape: The role of benevolent and hostile sexism in victim blame and rape proclivity. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*, 111-125.

Adolfsson, K., Strömwall, L. A. & Landström, S. (2017). Blame attributions in multiple perpetrator rape cases: The impact of sympathy, consent, force, and beliefs. *Journal of Interpersonal Violence, 00(0)*, 1-29. doi: 10.1177/0886260517721171

Amnesty International (2019). *Time for change: Justice for rape survivors in the nordic countries*. Hentet fra

[https://amnesty.no/sites/default/files/vedlegg/time_for_change_final_original190401.](https://amnesty.no/sites/default/files/vedlegg/time_for_change_final_original190401.pdf)

[pdf](#)

Barne- og likestillingsdepartementet. (2018, 20. desember). Nummer to i verden på likestilling. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nummer-to-i-verden-pa-likestilling/id2623472/>

Barn, R. & Powers, R. A. (2018). Rape myth acceptance in contemporary Times: A comparative study of university students in India and the United Kingdom. *Journal of Interpersonal Violence, 0(00)*, 1-22. doi: 10.1177/0886260518775750

Basow, S. A., & Minieri, A. (2011). “You owe me”: Effects of date cost, who pays, participant gender, and rape myth beliefs on perceptions of rape. *Journal of Interpersonal Violence, 26*, 479–497. doi:10.1177/0886260510363421

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Bendixen, M., Henriksen, M., & Nøstdahl, R. K. (2014). Attitudes toward rape and attribution of responsibility to rape victims in a Norwegian community sample. *Nordic Psychology, 66*(3), 168-186.

Bendixen, M., Helle, S., Langbach, T., & Rasmussen, K. (2014). Voldtektsmyter og kjønnsjåvinisme blant norske lekdommere og fagdommere. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 51*(1), 6-13.

Bohner, G., Jarvis, C. I., Eyssel, F., & Siebler, F. (2005). The causal impact of rape myth acceptance on men's rape proclivity: Comparing sexually coercive and noncoercive men. *European Journal of Social Psychology, 35*(6), 819-828.

Bohner, G., Reinhard, M. A., Rutz, S., Sturm, S., Kerschbaum, B., & Effler, D. (1998). Rape myths as neutralizing cognitions: Evidence for a causal impact of anti-victim attitudes on men's self-reported likelihood of raping. *European Journal of Social Psychology, 28*(2), 257-268.

Bohner, G., Siebler, F., & Schmelcher, J. (2006). Social norms and the likelihood of raping: Perceived rape myth acceptance of others affects men's rape proclivity. *Personal Psychology Bulletin, 32*, 286-297. doi:10.1177/0146167205280912

Burt, M. (1980). Cultural myths and supports for rape. *Journal of Personality and Social Psychology, 38*, 217-230. doi:10.1037/0022-3514.38.2.217

Caputi, T. L., Nobles, A. L. & Ayers, J. W. (2018). Internet searches for sexual harassment and assault, reporting, and training since the #metoo movement. *JAMA Internal Medicine, 179*(2), 258-259.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Devellis, R. F. (2012). *Scale development: Theory and applications*. Los Angeles: Sage

Elísdóttir, E. G., & Sæbjörnsdóttir, S. (2012). Próffræðilegir eiginleikar AMMSA spurningalistans í íslenskri útgáfu. (Bachelor). Hentet 18.01.2019 fra

https://skemman.is/bitstream/1946/10806/1/Lokaritgerd_ElisaGudrun_og_Sandra.pdf

European Institute for Gender Equality (2017). Gender equality index 2017. Measuring

gender equality in the European Union 2005-2015. Hentet fra:

[https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-](https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report)

[measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report](https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report)

Frese, B., Moya, M., & Megías, J. L. (2004). Social perception of rape: How rape myth

acceptance modulates the influence of situational factors. *Journal of Interpersonal*

Violence, 19, 143-161.

Gerger, H., Kley, H., Bohner, G., & Siebler, F. (2007). The Acceptance of Modern Myths

about Sexual Aggression scale: Development and validation in German and English.

Aggressive Behavior, 33(5), 422-440.

Google Trends, (2019, 13. mars). Me too rising: A visualization of the movement from

Google Trends. Hentet fra <https://metoorising.withgoogle.com/>

Google Trends, (2019, 13. mars). Utforsk. Hentet fra

<https://trends.google.com/trends/explore?q=%23metoo>

Gori, A. (2016). *AMMSA and blame attribution experiment*. Forskningsrapport. Institutt for

Psykologi, Universitetet i Tromsø.

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Gracia, E. & Merlo, J. (2016). Intimate partner violence against women and the Nordic paradox. *Social Science & Medicine*, 157, 27-30.

Hantzi, A., Lampridis, E., Tsantila, K., & Bohner, G. (2015). Validation of the Greek Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression (AMMSA) scale: Examining its relationship with sexist and conservative political beliefs. *International Journal of Conflict and Violence*, 9, 1.

Hayes, R.M., Lorenz, K., & Bell, K. A. (2013). Victim blaming others: Rape myth acceptance and the just world beliefs. *Feminist Criminology*, 8, 202-220.

<https://doi.org/10.1177/1557085113484788>

Heath, N., Lynch, S., Fritch, A., & Wong, M. (2013). Rape myth acceptance impacts the reporting of rape to the police: A study of incarcerated women. *Violence Against Women*, 19, 1065–1078. doi:10.1177/1077801213501841

Jakobsen, I. (2016). *Validation of a Norwegian translation of the acceptance of modern myths about sexual aggression scale in a Norwegian student population..*

(Hovedoppgave, Universitetet i Tromsø Norges arktiske universitet). Hentet

fra: <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/12660/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kripos. (2017). Voldtektssituasjonen i Norge 2017. Tilgjengelig gjennom:

<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/voldtekt-og-seksuallovbrudd/voldtektssituasjonen-i-norge-2017>

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Lonsway, K., & Fitzgerald, L. (1994). Attitudinal antecedents of rape myth acceptance: A theoretical and empirical reexamination. *Journal of Personality and Social Psychology, 68*, 704–711. doi:10.1037/0022-3514.68.4.704

McMahon, S., & Farmer, G. L., (2011). An updated measure for assessing subtle rape myths. *Social Work Research, 35*(2), 71-81.

Megías, J.L, Romero-Sánchez, M., Durán, M., Moya, M., & Bohner, G. (2011). Spanish validation of the Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression scale (AMMSA). *The Spanish Journal of Psychology, 14*(02), 915-925. doi:
https://doi.org/10.5209/rev_SJOP.2011.v14.n2.37

Nilsen, E. S. S. (2016). *Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling etter et overgrep*. Forskningsrapport. Institutt for Psykologi, Universitetet i Tromsø.

Payne, D. L., Lonsway, K. A. & Fitzgerald, L. F. (1999). Rape myth acceptance: Exploration of its structure and its measurement using the Illinois Rape Myth Acceptance scale. *Journal of Research in Personality, 33*(1), 27-68.

Perilloux, C., Duntley, J. D., & Buss, D. M. (2012). The costs of rape. *Archives of Sexual Behavior, 41*, 1099-1106. <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9863-9>

Pollard, P. (1992). Judgements about victims and attackers in depicted rapes: A review. *British Journal of Social Psychology, 31*, 307-326.

Postma, R., Bicanic, I., Vaart, H., & Laan, E. (2013). Pelvic floor muscle problems mediate

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

sexual problems in young adult rape victims. *The Journal of Sexual Medicine*, 10, 1978-1987. <https://doi.org/10.1111/jsm.12196>

Preacher, K. J. (2002, mai). Calculation for the test of the difference between two

independent correlation coefficients [Computer software]. Hentet fra

<http://quantpsy.org>.

Romero-Sanchez, M., Megias, J. L., Carretero-Dios, H. & Neira, L. R. (2013). Colombian

version of the Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression scale: First

psychometric analyses. *Revista Latinoamericana de Psicología*. Vol.45(1), 2013,

121-134

Russell, K. J. & Hand, C. J. (2017) Rape myth acceptance, victim blame attribution and just

world beliefs: A rapid evidence assessment. *Aggression and Violent Behavior*,

38(2017), 153-160.

Salam, M. (2018, 5. oktober). One year after #metoo, examining a collective awakening.

The New York Times. Hentet fra

<https://www.nytimes.com/2018/10/05/us/me-too-movement-women.html>

Schwendinger, J. R., & Schwendinger, H. (1974). Rape myths: In legal, theoretical, and

everyday practise. *Crime and Social Justice*, 1, 18-49

Statistic Solutions. (u.å.). Kendall's Tau and Spearman's Rank correlation coefficient. Hentet

fra: <https://www.statisticssolutions.com/kendalls-tau-and-spearman-rank-correlation>

-coefficient/

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Statistisk sentralbyrå. (u. å.). 10 mest populære navn i 1985. Hentet 12.01.2019 fra

<https://www.ssb.no/a/navn/topp10/1985.html>

Statistisk sentralbyrå (2018). Her er økningen i høyere utdanning størst. Hentet 05.04.2019

fra <https://www.ssb.no/utdnaning/artikler-og-publikasjoner/her-er-okningen-i-hoyere>

-utdanning-storst

Straffeloven. (2009). Lov om straff (LOV-2009-06-19-74). Hentet fra

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#§311

Svartdal, F. (2009). *Psykologiens forskningsmetoder* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Vigmostad & Bjørke AS.

Vollan, M. B., Hammer, S. H. & Martincic, J. (2018, 13. oktober). Metoo endret unge menn.

Klassekampen. Hentet fra

<https://www.klassekampen.no/article/20181013/ARTICLE/181019982>

Watson, L.C. (2016) *Exploring the psychometric properties of the Acceptance of Modern*

Myths about Sexual Aggression (AMMSA) Scale. (Doktorgradsavhandling,

Georgia Southern University, USA). Hentet 18.01.2019 fra [https://digitalcommons.](https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2410&context=etd)

[georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2410&context=etd](https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2410&context=etd)

Yuan, N.M., Koss, M. P., & Stone, M. (2011). The psychological consequences of sexual

trauma. Hentet fra:

<https://vawnet.org/material/psychological-consequences-sexual-trauma>

Zinzow, M. H., Resnick, H.S., McCauley, J. L., Amstadter, A. B., Ruggiero, K. J., Kilpatrick,

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

D. G. (2012). Prevalence and risk of psychiatric disorders as a function of variant rape histories: Results from a national survey of women. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 47, 893-902. doi: 10.1007/s00127-011-0397-1

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Appendiks

De tre følgende sidene viser en av de tre ulike versjonene av spørreskjema som ble benyttet i studien.

Skjema 4273-K-1

Department of Psychology
 Faculty of Health Sciences
 University of Tromsø

Stud. psychol. Maria Olsen
 Stud. psychol. Kristine Skogen Revang
 Assoc. Prof. Frank Siebler

IMPORTANT – MUST READ THIS BEFORE YOU START

Thank you for participating in this survey. We are investigating attitudes, opinions, and beliefs in the general population about the relations between men and women. There are no right or wrong answers -- it is your opinion that counts.

Your answers are for scientific purposes. They are anonymous: they cannot be traced back to you. For the data analysis we need some general information about our participants. Our general-information questions come first, and you can see them already now: **Here** → We will be outside the lecture hall until one hour after the lecture's end, to collect filled-in questionnaires. When you return your questionnaire, you will receive a lottery ticket as a small "thank you." For the lottery ticket we need a confirmation of receipt from you, as proof that we really used the lottery tickets for research. This will not de-anonymize you, because the receipts and the questionnaires are handled separately.

Some of our questions are about problematic issues like sexual harassment and rape. These questions do not go beyond what one can read in the newspaper or see on television in everyday life. However, if you do not want to encounter such topics at all, then it is best not to answer this questionnaire.

The contact person for this study is Dr Frank Siebler, Assoc. Prof., office telephone 776-49232, email frank.siebler@uit.no. Please contact him if you have any comments on the study, or questions, or if you still have your filled-in questionnaire to return.

Skjema 1273-K-1

Seksualitet, samliv og forhold

Takk for at du vil delta i denne undersøkelsen! Undersøkelsen er anonym. Dette innebærer at de svar du gir ikke vil kunne spores tilbake til deg. Likevel trenger vi noen generelle opplysninger om deg for den statistiske analysen. Som takk for at du deltar får du 1 fladodd når du leverer spørreskjemaet. Du kan trekke deg fra undersøkelsen uten å oppgi nærmere grunn ved å la være å levere inn spørreskjemaet.

Generelle opplysninger:

Alder: _____ år

Kjønn: kvinne mann

Er du student? nei ja

Hva er ditt morsmål? _____

I alle spørsmålssettene nedenfor skal du krysse av i ruten du mener stemmer best med din vurdering, for eksempel slik:

helt uenig o o o o o o helt enig

ikke i det hele tatt o o o o o o veldig mye

Aksept av voldtektsmyter og skyldfordeling

Skjema 1273-K-1

- Hvor enig er du i påstandene?**
16. Mange kvinner har en tendens til å overdrive problemet med mannlig vold. helt uenig o o o o o o o o helt enig
17. Når en mann masser på sin kvinnelige partner om å ha sex, kan det ikke kalles voldtekt. helt uenig o o o o o o o o helt enig
18. Når en singel kvinne inviterer en singel mann til sin leilighet signaliserer hun at hun ikke er uvillig til å ha sex. helt uenig o o o o o o o o helt enig
19. Når politikere besjefliger seg med temaet voldtekt, gjør de det hovedsakelig fordi temaet er garantert å tiltrukke seg medieoppmerksomhet. helt uenig o o o o o o o o helt enig
20. I definisjonen av "ekteskapsvoldtekt", er det ingen klar grense mellom normal ekteskapslig sex og voldtekt. helt uenig o o o o o o o o helt enig
21. En manns seksualitet fungerer som en dampkjele – når trykket blir for høyt må han "lette på trykket". helt uenig o o o o o o o o helt enig
22. Kvinner anklager ofte deres ektemenn for ekteskapsvoldtekt for å la igjen for et mislykket forhold. helt uenig o o o o o o o o helt enig
23. Diskusjonen om sekstrakkering på arbeidsplassen har først og fremst ført til at mye harmless oppførsel misforstås som trakassering. helt uenig o o o o o o o o helt enig
24. I en date-situasjon er den generelle forventningen at kvinnen "trækker på bremsene" og mannen "gir gass". helt uenig o o o o o o o o helt enig
25. Selv om offer for væpnet ran må frykte for sitt liv, får de vesentlig mindre psykologisk støtte enn offer for voldtekt. helt uenig o o o o o o o o helt enig
26. Alkohol har ofte skylden når en mann voldtar en kvinne. helt uenig o o o o o o o o helt enig
27. Mange kvinner har en tendens til å mistolke en vennlig handling som ett "seksuelt overgrep". helt uenig o o o o o o o o helt enig
28. Nå til dags får offrene for seksuell vold tilstrekkelig hjelp i form av krisesentre, tilbud om terapi og støttegrupper. helt uenig o o o o o o o o helt enig
29. I stedet for å bekymre seg om påståtte offer for seksuell vold burde samfunnet heller besjefliger seg med mer akutte problemer som miljøproblemer. helt uenig o o o o o o o o helt enig
30. I dag blir menn som virkelig begynner seksuelle overgrep rettfærdig straffet. helt uenig o o o o o o o o helt enig

4

Skjema 1273-K-1

- Hvor enig er du i påstandene?**
1. Når det kommer til seksuell kontakt, forventer kvinner at mannen tar ledelsen. helt uenig o o o o o o o o helt enig
2. Når en mann og en kvinne først har "satt i gang", vil en kvinnes betenkelighet for å ha sex automatisk forsvinne. helt uenig o o o o o o o o helt enig
3. Mange kvinner klager høylytt om seksuelle krenkninger uten god grunn bare for å fremstå som figjort. helt uenig o o o o o o o o helt enig
4. For å få omsorgstret for sine barn, vil kvinner ofte komme med falske anklager om at eks-mannen har en tilbøyelighet til seksuell vold. helt uenig o o o o o o o o helt enig
5. Tolkning av harmlose gester som "seksuell trakassering" er et populært våpen i kampen mellom kjønnene. helt uenig o o o o o o o o helt enig
6. Det er en biologisk nødvendighet for menn å frigjøre seksuelt trykk fra tid til annen. helt uenig o o o o o o o o helt enig
7. Nå til dags får kvinner nikelig med støtte etter en voldtekt. helt uenig o o o o o o o o helt enig
8. En stor del av dagens voldtekter er delvis forårsaket av medias skildring av seksualitet, da denne øker seksualdriften hos potensielle gjerningsmenn. helt uenig o o o o o o o o helt enig
9. Hvis en kvinne inviterer en mann hjem for en kopp med kaffe eller besøk på ett utested, betyr dette at hun ønsker å ha sex. helt uenig o o o o o o o o helt enig
10. Så lenge de ikke går for langt, forteller antydende bemerkninger og hentydninger en kvinne bare at hun er tiltrukket. helt uenig o o o o o o o o helt enig
11. Enhver kvinne som er uforsiktig nok til å gå i "mørke gater" om natten har delvis skyld i det om hun blir voldtatt. helt uenig o o o o o o o o helt enig
12. Når en kvinne innleder et forhold med en mann, må hun være klar over at mannen vil hevde sin rett til å ha sex. helt uenig o o o o o o o o helt enig
13. De fleste kvinner vil heller få skyld for sitt utseende enn sitt intellekt. helt uenig o o o o o o o o helt enig
14. Fordi sex utøver en uforholdsmessig stor fascinasjon, er vårt samfunns sensitivitet for lovbrudd i dette området også uforholdsmessig stor. helt uenig o o o o o o o o helt enig
15. Kvinner liker å spille blyg. Det betyr ikke at de ikke vil ha sex. helt uenig o o o o o o o o helt enig

3

